

Det er svært at få armene ned af begejstring

- Kathrine Ærtebjerg på Brandts i Odense med en retroperspektiv udstilling

Af Jens Rolighed
jens.rolighed@gmail.com

Sladderer har gået længe, og nu er det ganske vist: Kathrine Ærtebjerg er kommet til Odense på Kunstmuseum Brandts med sin første retrospektive udstilling, som bliver kaldt ”De tusind gåders sted”. Det er også titlen på et af hendes malerier. Det virker helt naturligt, at udstillingen kom til H.C. Andersens hjemby og det næsten samtidig med, at et nyt

begrænses af hessiantapetagtige vægge, og pigen er trængt lidt op i en krog, men hun har nogle muligheder for at komme videre ved hjælp af de rekvisitter, som omgiver hende.

Ligesom hos H.C. Andersen er skildringerne af virkelighedens vilkår ikke så enkle, at man bare kan klippe snore over til for eksempel fortiden og lede efter nøgler til en fremtid, men Ærtebjergs maleri er et centralt oplæg til, hvor hun gerne vil hen med sin kunst.

Oftring. 2006.

hus for eventyrdigteren blev indviet. I mange af H.C. Andersens eventyr er der en lykkelig eller i det mindste afklarende afslutning, mens Ærtebjerg overlader meget mere til beskueren, men begge kunstnere bevæger sig i en verden, som er fantastisk og eventyrlig.

På mange måder kan værket, ”De tusind gåders sted”, åbne for en forståelse af Ærtebjergs motivkredse. Hovedpersonen i billedet er en nøgen pige med et helt karakteristisk Ærtebjerg-ansigt – stærke, mørke øjne, markerede øjenbryn, bred næse og et Mona Lisa smil. Rummet fyldes med rekvisitter, som helt sikkert har symbolske betydninger: saksen, der kan klippe snore over, nøglen, der kan låse op, hvis den passer til et nøglehul, riven, der kan kradse op og bagefter glatte ud, øjne på kroppen, der forfølger én, men samtidig ser ud i verden og kan passe på én. Rummet

De tusind gåders sted
Udstillingen er retrospektiv og har et helt naturligt forløb fra nogle tuschtegninger på papir fra 1997/2002, som har titlen, ”Jeg er en pige, jeg er en kvinde, jeg er en klovn”. Dette tidlige værk er bare en super begyndelse, som samtidig afslører kunstnerens udvikling både tematisk og betydningsmæssigt. Det er ikke ensbetydende med, at mennesket ender som klovn, men at man gennem livet gennemgår faser, hvor det fysiologiske hos kvindekønnet fra pige til kvinde fylder meget. Samtidig fylder masken med den glade og den bekymrede klovn eller andre masker meget i Ærtebjergs billedverden. Hun har nogle signaturtegn med en sort silhuetfigur med en stor næse og et pigeansigt udstyret med en sort næse. Der er ikke nogen entydig fortolkning på det. Er silhuetfiguren et levn fra fortiden? Er den sorte næse et skalkeskjul og en måde at gemme sig på?

Forvandlinger

I mange af værkerne interesserer Ærtebjerg sig for at skildre identiteter, som både indeholder flertydighed og foranderlighed. Mennesket er naturligvis et væsen, som påvirkes af omgivelser og alder. I ”Overgivelse, Hengivelse” udfoldes temaet suverænt.

Dette maleri er meget typisk for Ærtebjerg. Hendes stil er meget fortællende og indeholder næsten altid en historie, som beskueren ofte overlades til selv at fortælle ud fra de virkemidler, hun bruger.

Landskabsskildringen går igen fra andre malerier med nogle lidt øde, grønne landskaber med vegetationer og vandområder. Vertikalt trækkes nogle blodrøde linjer, som i flere tilfælde afsluttes med en løkke. Linjerne trækkes ned fra nogle lyserøde skyer med blomster. Ud af nogle af planterne vokser den sorte silhuetfigur. Pige med den sorte næse dukker op af en kaffekop, som én der opmærksomt følger det, som sker. En bæver, som Ærtebjerg også bruger i andre værker, har rejst sig på bagbenene ved siden af den person, som allermest ligner et menneske. Ved siden af pigen er den helt centrale figur i kompositionen afbilledet. Hun rækker hænderne op mod de rosa skyer, har en dyremaske på og har også fået tærne afsvedne, som om at hun har gået på gløder. Malerisk sker der også noget. Landskabet er næsten uden synlige strøg med en pensel, mens de røde, vertikale linjer har fået struktur ud fra fladen og får dermed en ekstra betydning. Det kunne være, at det handler om livets foranderlighed eller forvandlinger.

Det surreale

Ærtebjerg udforsker i næsten alle sine værker en fælles ydre verden og en mere personbunden indre verden. Den ydre verden males i helt genkendelige former, mens den indre udtrykkes i enten symboler eller mere abstrakte elementer. H.C. Andersen skriver i ”En Digers Bazar”: ”Vi staae ikke udenfor og beskue det kjendte Maleri, nei vi sættes ind i det, vi stirre ned i Dybet selv og opdage nye hvirvlende Skikkelser”. Citatet findes også i et lille hæfte, som man kan tage med rundt som en lille guide for nogle af udstillingens billeder. I hæftet og udstillingen er det sat sammen med maleriet, ”Oftringen”, hvor det figurative, karakteristiske Ærtebjerg ansigt er ved at blive opslugt af en blodrød, næsten abstrakt eksplosion. Ansigtet ser alvorligt ud på beskueren, hvis blik derefter drages mod eksplosionens energiudladning og opdager eller fornemmer nye indre stemmer, som hører hjemme i den enkeltes underbevidsthed.

Overgivelse, Hengivelse. 2004.

Vellykket, velgennemtænkt og vedkommende

Udstillingen er Ærtebjergs første retrospektive udstilling. Det er egentlig utroligt, at det først er nu, hun har fået den mulighed efter mindst to årtiers ihærdigt arbejde. Ærtebjerg har selv været meget aktiv sammen med kurator, Ellen Egemose, i udvælgelsen af værker og har også undervejs tilføjet nye for at skabe helhed. Det er ikke kun malerier, der er med, men også installationer i form af skabe med nøglehuller, man kan kigge igennem og inde i skabene se en animationsfilm. Der er keramiske værker og store træfigurer, der hænger ned fra loftet i snore. Med til at binde det hele sammen er der skabt et lydunivers af kunstneren selv, hendes datter, Vera-Line, i et samarbejde med komponisten, Boe Przemyslak. Det skal man absolut også give sig tid at lytte til og udforske.

Udstillingen er sat meget kronologisk op, og på den måde kan man tydeligt se, at Ærtebjerg har udviklet sin kunst fra det figurati-

ve og kontrollerede til det mere ekspressive og spontane udtryk. Indholdsmæssigt sker der også spring fra skildringen af pigen, der er ved at blive kvinde, til kvinden, som stadigvæk søger efter identitet, som ud fra hendes værker er foranderlig og flertydig. Helt karakteristisk for Ærtebjerg er hendes værker åbne for fortolkninger. Der findes ikke nogen facitliste, for det handler om antydninger og ikke om faste betydninger. Det er ikke mindst derfor, at der er svært at få armene ned af begejstring over denne udstilling, som på absolut fornemste vis præsenterer en af samtidskunstens største kunstnere. Den er særdeles vellykket, velgennemtænkt og vedkommende, så lad dig endelig forføre til en tur i ”De tusind gåders sted”.

Kunstmuseum Brandts
Amfipladsen 7, Odense
Frem til 24. juli 2022

De tusind gåders sted. 2006.